

Expedition enligt sändlista

Fastställande av gräns, reservatsföreskrifter och skötselplan för Åsvikelandets naturreservat, Valdemarsviks kommun

Naturresurslagens hushållningsbestämmelser (kap 2 § 6) anger att områden som är av riksintresse för naturvården skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Åsvikelandets naturreservat ingår som en del av riksintresset, skärgården (NE 68).

Genom reservatsbildningen och upprättandet av skötselplan skyddas Åsvikelandet mot åtgärder som skulle kunna skada naturmiljön och därmed har syftet med hushållningsbestämmelserna i naturresurslagen uppnåtts.

I kommunens översiktsplan godtas Länsstyrelsens avgränsning av riksintresset.

Uppgifter om reservatet

Skyddsform:	Naturreservat
Objekt nr:	0502018-126
Benämning:	Åsvikelandets naturreservat
Kommun:	Valdemarsvik
Socken:	Östra Ed
Fastigheter:	Åsvik 1:16 och Åsvik 1:62
Läge:	Naturreservatet är beläget öster om Eds kyrka och ca 30 km söder om Valdemarsvik.
Kartor:	Ekonomiska kartorna: 7H 6a Östra Ed, 7H 6b Torrö, 7H 7a Licknevarp, 7H 7b Kvädö Topografisk karta: 7 H Loftahammar NV
Areal:	1 560 hektar varav 1 285 hektar land och 275 hektar vatten. Av landarealen är ca 622 hektar skogsmark där skogsbruk kan bedrivas, 484 ha är skogsmark där skogsvärdet har lösts in och 179 ha är kulturmark.

Markägare: Claes Willix (Åsvik 1: 16) och Göran Lindahl
(Åsvik 1: 62)

Naturvårds- Länsstyrelsen i Östergötlands län
förvaltare:

Beskrivning av området

Åsvikelandet består till största delen av en stor utskjutande udde i Östersjön. Reservatet utgörs till allra största delen av fastland som är omfattande skogsbeklätt och ställvis urskogslignande med olikåldrig hållmarkstallskog. Området är kuperat med mycket skiftande markförhållanden från ren hållmark till mossliknande sänkor med vegetation av skvattram och tall. Inslaget av björk, ek och asp är relativt stort. I de inre delarna speciellt utefter betesmarker finns bryn som innehåller mycket ek. Rena våtmarker och kärrområden finns insprängda i skogsmarken.

I de inre delarna av reservatet (Åsvik 1: 16) finns omfattande odlings- och betesmarker. Många av dessa hävdas idag genom bete och jordbruk. Den yttre delen av reservatet (Åsvik 1: 62) domineras av tallhållmark, men smärre områden finns som är kulturpåverkade och bevuxna med lövträd, främst björk. Enstaka äldre ekar förekommer. Vid Ollondalen finns en delvis beteshävdad kulturmark. I anslutning till denna förekommer lövträd i större utsträckning, främst ek och asp. I denna del finns även ett brandfält om ca 20 hektar.

Åsvikelandet omges av opåverkade vattenområden med havsfjärdar och djupt inskurna vikar. Stora delar av vattenområdet utgörs av produktiva grundbottnar som är viktiga reproduktions- och uppväxtplatser för fisk.

Djurlivet, såväl den högre som den lägre faunan, är både art- och individrikt. Fjärdar och vikar är betydande häcknings- och rastningslokaler för sjöfågel. I skogsmarken förekommer bl a nattskärna, orre, tjäder, mindre hackspett och rovfåglar. Bland insekterna finns de rödlistade arterna läderbagge, blåvingad gräshoppa, grå vårtbitare och apollofjäril. När det gäller floran är förhållandena omväxlande och mosaikmarkerna medför många olika växtplatser vilket medför att även floran kan betecknas som variationsrik och artrik.

Inom reservatet finns gott om kulturhistoriska lämningar, varav många är förknippade med äldre tiders sjöfart. Fornborgen vid Breviken är en bekväkningsborg som troligen hör ihop med krigsflottans organisation under järnålder - medeltid. Då fanns också en farled vid Stäket, mellan Åsvikelandet och Kolmosö, vilken kunde kontrolleras genom spärrande stenkonstruktioner. Utmed Åsvikelandets östra strand finns hamnlägen, däribland Munkhamn, vilka använts som natthamnar för fartyg som seglat på den viktiga skärgårdsleden utmed ostkusten. Vid Fjärden (i sydost) finns gravar i form av rösen och stensättningar från bronsålder - järnålder, troligen efter fångstfolk,

som säsongsmässigt utnyttjat området för jakt och fiske. Från senare tid finns flera lämningar i form igenväxta torpmiljöer med slättermarker och odlingsområden.

Åsvikelandet är ett av allmänheten välbesökt utflyktsmål, speciellt de yttre delarna. Här finns anlagda vandringsleder och möjlighet till parkering öster om Storängen och vid Utterkärr. Sopmajor finns vid Västra Stäket och Långviken. Området utnyttjas flitigt av fritidsfiskare.

Ärendets beredning

Genom beslut 1971 och 1972 bildades Åsvikelandets naturreservat. En skötselplan fastställdes 1976. I samband med revidering av skötselplanen har frågan uppkommit om modernisering av reservatsföreskrifterna och förstärkt skydd av vissa skogsområden. Avtal om intrångsersättning har träffats mellan Länsstyrelsen och ägarna av fastigheterna Åsvik 1:16 och Åsvik 1:62. Detta avtal har godkänts av Naturvårdsverket. Förslag har också väckts att från reservatsområdet undanta ett antal tomter, som nu ligger inom reservatsområdet. Länsstyrelsen anser att bestämmelserna i plan- och bygglagstiftningen och i naturvårdslagen är tillräckliga för att reglera förekommande naturvårdsfrågor på tomterna. Ett förslag till beslut upprättades 1995 som sändes på remiss.

Remissinstansernas synpunkter

Naturvårdsverket

Verket tillstyrker förslaget och delar Länsstyrelsens uppfattning om att angivna tomter ej ska ingå i reservatet.

Valdemarsviks kommun

Allmänt

Man anser att varje beslut angående reservaten söder om Valdemarsviken måste föregås av en policydiskussion. Man menar att Länsstyrelsen i skärgårdspolicyn deklarerat att åtgärdsprogrammet för säkerställande av natur inte längre är aktuell och att ett nytt program kommer att utarbetas. I kommunens ÖP 90 anger man generellt för skärgårdsområdet att mark- och vattenanvändningen ska ske med stor hänsyn till bevarandebeståndet, friluftslivsintressen, vattenmiljö och näringslivs- och sysselsättningsfrågor. Vid vägning mellan dessa ska stor hänsyn tas till åretruntboendes sysselsättningsmöjligheter. Kommunala intressen och åretruntboendes intressen bör ges företräde framför fritidsintressen. Kommunen har vidare beslutat om en strategi och mål för turismen som näringsgren i kommunen. Där sägs bl a att naturreservaten är en tillgång när det gäller framtidens turism och att utveckla turismen som näringsgren. Vidare sägs att utvecklingen av tillgångarna måste ske med respekt för att dessa värden skyddas. Ekoturism kan vara ett sätt att överbygga motsättningar. Ekoturism

innebär enligt kommunen ett småskaligt resande som inte förstör naturen eller förstör för de människor som bor där, bidrar till naturskydd och lokal utveckling och ökar kunskapen om ekologi. Reservaten ska ses som en resurs för turismen/besöksnäringen. Informationen om reservatens existens och innehåll bör förbättras. De fysiska förutsättningarna för information och turism i reservaten måste förbättras, såsom tillfartsvägar, p-platser, angoringsmöjligheter för båtar, lägerplatser etc. På så vis bli reservaten en resurs både för enskilda och grupper. Detta ska ske i samarbete med markägare.

Synpunkter på förslaget om Åsvikelandets NR

- Vägen till Utterkärr bör vara av sådan standard att en turistbuss kan trafikera vägen alla årstider och att vändplats för buss finns.
- Man vill ha en tilläggsplats för båtar och beställningstrafik vid Långstadudden vid Långviken.
- Befintliga parkeringsplatser ska utökas till erforderligt antal. Vid parkeringsplatserna och angoringsplatserna ska stora och tydliga informationstavlor sättas upp som informerar om samtliga reservat i området och om föreskrifterna gentemot allmänheten och allemansrätten.
- Ett antal lägerplatser med eldstäder, vindskydd och sanitära anläggningar anordnas och dimensioneras för exempelvis skolklasser. Vandringsleder och lägerplatser ska kunna utnyttjas för rörelsehindrade.
- Vad gäller vägen till Torrö föreslår kommunen att vägområdet inklusive bro till Torrö undantas från reservatet i likhet med de tomter som nu föreslås utgå ur reservatet. Regeringsbeslut och vattendom är tillräckliga för att reglera förekommande naturvårdsfrågor inom vägområdet.
- Kommunens menar också, vad gäller förslaget till föreskrifter om vad allmänheten har att iaktta i reservatet, att lägerverksamhet inte ska vara förbjudet.

Ägare till fastigheterna som omsluts av reservatet

Man finner det märkligt att syftet med reservatet ändras igen men delar samtidigt bedömningen att området bör skyddas och vårdas. 1972 fastställdes i reservatets syfte att : "friluftslivets inverkan på djurlivet och djurlivets betydelse för friluftslivet skall så långt möjligt dokumenteras"
Länstyrelsen bör beröra huvuddragen i denna dokumentation eftersom syftet nu ändras. Man menar att det delvis finns en motstridighet i att livsbetingelserna för växt- och djurlivet ska bevaras och utvecklas samtidigt som reservatet ska vara tillgängligt för det rörliga friluftslivet. En balans måste finnas mellan dessa och för att ge ett något bättre skydd för växt- och djurliv

föreslår man att reservatet med största hänsynstagande till växt- och djurliv ska vara tillgängligt för det rörliga friluftslivet.

Lars Westin, tomtägare Åsvik 3:6

I skötselområde 3:2 öster om Breviken bör avverkningar ske med minsta möjliga markförstöring.

Buskröjning eller bete bör ske i den öppna kulturmarken inklusive det brandfält som ligger i anslutning till Ollondalen.

Stolpar finns kvar där de gamla reservatsskyltarna varit uppsatta, t ex på Utterklabben. Nya skyltar bör sättas upp på dessa stolpar.

Naturskyddsföreningen i Valdemarsvik

Föreningen ställer sig positiv till förslaget till beslut.

Ulf Hjulström

Ulf Hjulström menar att vandringsleden runt Markens udde och upp till Långviken ej bör läggas ut eftersom störningskänslig fauna finns här.

Telia, region ost

Telia förutsätter att befintliga luftledningarna får vara kvar i oförändrat läge.

Länsstyrelsens överväganden

Valdemarsviks kommun: Vägen till Utterkärr kommer att förbättras inom kort. Tilläggsplats för båtar vid Långstadudden är ej nödvändig eftersom det är djupt vatten och det går att lägga till där med båt. Vad gäller P-platser kommer den västra parkeringen att utvidgas något. Nya informationstavlor i A2-format har satts upp på fem platser samt 15 mindre skyltar med föreskrifter och karta. Denna information torde i nuläget vara tillräcklig. Vad gäller samlad information om skärgårdens naturreservat bör en översyn göras av de stora informationstavlorna som finns på 12 platser i skärgården.

Kommunen menar att reservaten ska ses som en resurs för turismen och anordningar för friluftslivet och informationen måste förbättras. Länsstyrelsen delar i grunden den uppfattningen men alla de åtgärder som kommunen föreslår härvidlag är förknippade med stora kostnader och kommunen bör vara beredd på att gå in som medfinansierare i vissa delar. Länsstyrelsen har kompletterat skötselplanen så att tre vindskydd med eldstad kan uppföras. Vid Markens udde finns en eldstad med skylt. Länsstyrelsen vill avvakta med sopmajor till dess kunskapen om behov och besöksfrekvens är mer kända. Att göra vandringsleden framkomlig för rörelsehindrade skulle enligt Länsstyrelsens bedömning medföra för stora ingrepp i miljön eftersom terrängen är kuperad. Reservatet är genom förekomsten av vägar relativt tillgängligt även för rörelsehindrade. Länsstyrelsen har också flyttat förbudet om lägerverksamhet gentemot allmänheten så att det är dispensabelt. Vägområdet med bro till Torrö bör vara kvar i reservatet. Länsstyrelsen anser att regeringsbeslut och vattendom ej är tillräckliga för att reglera

förekommande vägfrågor härvidlag. Påverkan på reservatet kan bli stor om vägen undantas från reservatet.

Tomtägare: Det var tidigare tänkt att man i reservatet skulle bedriva en viss viltforskning där bl a störningarna skulle dokumenteras. Denna forskning kom emellertid aldrig till stånd, varför sådan dokumentation saknas. Länsstyrelsen anser att syftet därför ska ändras så att det motsvarar dagens situation. Vad gäller störningarna på djurlivet har de sannolikt varit små. Länsstyrelsen anser vidare att det är tillräckligt om reservatet med hänsynstagande till växt- och djurliv är tillgängligt för det rörliga friluftslivet. Reservatet är stort och besöksfrekvensen så pass låg att störningarna torde bli små.

Lars Westin: Vad gäller skötselområde 3:2 öster om Breviken anser Länsstyrelsen att naturvärdena ökar om ekbeståndet glesas ut så att ljusinsläppet ökar. Brandfältet öster om detta område kommer dock att lämnas för fri utveckling med en naturlig succession. Nya skyltar har satts upp på de stolpar som finns kvar efter de gamla skyltarna.

Ulf Hjulström: Länsstyrelsen anser att vandringsleden vid Markens udde och Långviken ska iordningsställas för att ge möjlighet till goda naturupplevelser. Länsstyrelsen är medveten om att störningskänslig fauna finns men anser att detta natursköna område ska kunna upplevas av allmänheten och att leden inte åstadkommer några allvarliga störningar på faunan.

Telia: Befintliga luftledningarna kommer att vara kvar i oförändrat läge.

Grund för beslutet

Tillsammans med angränsande reservat där skogen lämnas för fri utveckling, utgör detta skogskomplex ett unikt område för Östergötland. Området är relativt orört med långa oexploaterade stränder. Reservatet är naturskönt med en mosaik av skogs- och kulturmarker. Det är intressant ur både botanisk och zoologisk synvinkel, med förekomst av en mängd hotade arter. Det har stora förutsättningar för allmänhetens friluftsliv. Området bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas och vårdas.

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 § naturvårdslagen det område som till det yttre avgränsas med innerkanten av den punkt-streckade linjen på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat. Naturreservatets namn skall vara Åsvikelandet.

Länsstyrelsens beslut 1971-11-26 (östra delen) samt 1972-09-07 (västra delen) skall upphöra att gälla då det nu fattade reservatsbeslutet vinner laga kraft.

I reservatet skall ej följande tomter ingå:

Åsvik 1:13, 1:18, 1:20, 1:26, 1:27, 1:28, 1:29, 1:30, 1:48, 1:164, 2:1, 3:1, 3:2, 3:3, 3:4, 3:5 och 3:6.

Kråkvik 1:8, 1:10, 1:11, 2:1 och 2:2.

Syftet med reservatet är att bevara områdets landformer samt att bevara och förbättra livsbetingelserna för såväl urskogens som för det öppna kulturlandskapets växt- och djurliv. Reservatet skall under hänsynstagande till floran och faunan vara tillgängligt för det rörliga friluftslivet.

Med stöd av 8, 9 och 10 § naturvårdslagen meddelar Länsstyrelsen härmed nedanstående föreskrifter för ägare, nyttjanderättshavare och allmänheten, vilka innebär att dessa får tåla intrång inom reservatsområdet.

Reservatsföreskrifter

A Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheten inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. uppföra byggnad eller anläggning med undantag av de byggnader och anläggningar som omfattas av punkterna 10 och 11 nedan
2. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att t ex borra, spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla eller tippa förutom i samband med normalt jord- och skogsbruk samt underhåll av befintliga anläggningar utanför zon 1 på bifogad reservatskarta (bilaga 1)
3. ta bort eller skada stengärdesgård, odlingsröse eller andra kulturlämningar
4. anlägga hamn, brygga, eller anordna uppläggningsplats för farkoster
5. anordna upplag annat än för jord- och skogsbrukets behov
6. anlägga fiskodling, kassodling eller liknande
7. bedriva täkt av lavar eller mossor
8. inom zon 1 på bifogad reservatskarta (bilaga 1) avverka, gallra, plantera, röja, markbereda, så, kalka, använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller utföra annan skogsbruksåtgärd. Undantag är dock röjning av buskar och träd i samband med normalt vägunderhåll
9. inom zon 1 dika eller täckdika.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

10. ändra befintlig byggnad eller uppföra byggnad, jaktorn eller anläggning för jordbrukets, skogsbrukets eller fiskets behov
11. uppföra vindkraftverk, flaggstång, mast eller antenn
12. anordna motor- eller skytteövning eller tävling
13. anlägga luftledning eller markledning
14. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning
15. anlägga campingplats, uppställningsplats för husvagnar eller liknande
16. dämna eller invalla
17. plantera in för trakten främmande djurart eller trädslag
18. på åkermark, hagmark och ängsmark plantera eller så träd eller buskar
19. fylla igen öppna diken på betesmark
20. inom zon 1 dikesrensa. Tillstånd kan dock ges i den mån det behövs för att få tillräcklig avrinning från befintliga diken utanför zon 1
21. anlägga viltåkrar inom zon 1 utöver vad som anges i skötselplan

B Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående sakägares skyldighet att tåla intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande åtgärder vidtas inom reservatet

1. utmärkning av och upplysning om reservatet
2. anordnande av stängselgenomgångar
3. kontrollerad bränning inom zon 1 på bifogad reservatskarta (bilaga 1)
4. skötsel av betesmarker vid Brevik, Ollondalen och strandängarna vid Kråkvik, innefattande röjning, slåtter eller betesputs. Dessa områden har markerats på skötselplanekartan

5. allmänheten bereds tillträde genom anläggande av parkeringsplatser och vandringsleder. Vidare skall vägen från Åsvik till Utterkärr hållas öppen för allmänheten
6. gangnvirke som utfaller vid åtgärder enligt föreskrifter och skötselplan inom zon 1 på reservatskartan tillfaller staten

C Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttä inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, spränga, rista eller måla
2. på ett störande sätt använda musikinstrument, bandspelare, musikanläggning eller liknande
3. störa djurlivet t ex genom att klättra i boträd eller samla ryggradslösa djur
4. medföra hund eller annat husdjur som inte är kopplat eller förvarat i bur
5. göra upp öppen eld på annan än särskild plats som är markerad med skylt
6. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar samt att skada vegetationen i övrigt genom att gräva upp växter såsom ris, örter, mossor eller lavar
7. för längre tid än två dygn i följd förankra båt vid samma strand
8. tälta längre tid än två dygn i följd på samma plats
9. anordna tävlingar
10. parkera eller ställa upp husvagn
11. färdas med motordrivet fordon eller hydrokopter annat än på särskilt anvisade vägar och platser
12. ställa upp motorfordon eller släpvagn annat än på särskilt anvisade platser

Dessutom är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att

13. utföra sådan vetenskaplig undersökning som kan leda till skada eller annan negativ påverkan på växt- eller djurlivet
14. bedriva lägerverksamhet

D Bestämmelser enligt 9 § naturvårdsförordningen om vård och förvaltning

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltningen mm som framgår av bilagda skötselplan. Inom ramen för denna kan Länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen. Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning, dock kan en omprövning ske om särskilt behov uppstår. Den ekonomiska utredningen är undantagen från denna fastställelse.
 2. Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 031522) och enligt naturvårdsverkets anvisningar
 3. Länsstyrelsen är naturvårdsförvaltare
-

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft.
Hur man överklagar, se bilaga (formulär 114, Miljödepartementet).

I handläggningen av detta ärende, i vilket Länsstyrelsen i plenum fattat beslut, har förutom föredraganden deltagit byrådirektör Bo Gustavsson, länsassessor Jan Kaller, biträdande länsarkitekt Lars Fransson, biträdande länsantikvarie Carin Claréus och avdelningsdirektör Sverker Kärrsgård. I styrelsens beslut deltog landshövdingens ställföreträdare länsrådet Magnus Holgersson och ledamöterna Lars Wallin, Lars-Erik Johsson, Hugo Andersson, Lena Micko, Gunnar Asserhed samt suppleanterna Britt Olauson, Carl-Gustaf Mörner, Birgitta Johansson, Gun Axelsson, Sven-Åke Lundh, Jörgen Oskarsson, Margareta Borggren, Sven E Andersson.

Magnus Holgersson
Länsråd

Lars Gezelius
Byrådirektör

1996-03-22

Bilagor

1. beslutskarta
2. skötselplan
3. formulär 114

akten (naturreservatsdossier)

Sändlista

Claes Willix + dk
Göran Lindahl + dk
Alla tomtägare + dk

Kopia till

Naturvårdsverket
Valdemarsviks kommun
Naturskyddsföreningen i Valdemarsvik, c/o Ingemar Hulterström,
Karlsborg, 615 31 VALDEMARSVIK
Telia AB, Region öst
Forsaströms kraft AB
Verksledningens kansli
Kulturmiljöenheten
Planenheten
Objektsregistret
Lantmäterienheten, Linköping
Länets författningssamling
Tidningskungörelse